

DENDROLOOGILINE HINNANG

**Väike Maarja alevikus asuva Pikk tn 1,2,3 ja
4 kinnistute ning Georg Lurichi pargi ala
puistu dendroloogiline hinnang.**

TELLIJA: VÄIKE-MAARJA VALLAVALITSUS

Pikk 7

Väike-Maarja alevik, Väike-Maarja vald

Lääne-Viru maakond

TEOSTUS: OÜ VIRU HALJASTUS

Reg.nr. 11131449

Ulvi küla, Vinni vald

Lääne-Viru maakond

Tel. 51 87985

viruhaljastus@hotmail.ee

HINDAJAD: Katrin Valler

Sven Valler.

ANALÜÜS: Katrin Valler

Sven Valler

TÖÖD TEOSTATUD: juuli 2019

SISUKORD

1. Sissejuhatus	lk 3
2. Takseerala kirjeldus	3
2.1. Asukoht	3
2.2. Üldiseloomustus	3-5
3. Metoodika	5-7
4. Liigiline koosseis	7-8
5. Sanitaarne seisukord	8-9
6. Juhised hooldusraideks.....	9
7. Kokkuvõte, soovitused.....	10

LISA 1 .Väike Maarja alevikus asuva Pikk tn 1,2,3 ja 4 kinnistute ning Georg Lurichi pargi alade puistu dendroloogilise hinnangu tabel 11-38

JOONIS 1. Dendroloogilise hinnangu põhijoonis. Väike Maarja alevikus asuva Pikk tn 1,2,3 ja 4 kinnistute ning Georg Lurichi pargi alade puistu dendroloogiline hinnang

JOONIS 2. Raie- ja hooldusplaan. Väike Maarja alevikus asuva Pikk tn 1,2,3 ja 4 kinnistute ning Georg Lurichi pargi alade puistu raie-ja hooldusplaan.

DENDROLOOGILINE HINNANG

1. Sissejuhatus

Käesoleva dendro hinnangu eesmärgiks on hinnata Väike Maarja alevikus asuva Pikk tn 1,2,3 ja 4 kinnistutel ning Georg Lurichi pargi aladel kasvava kõrghaljastuse sanitaarse seisundit.

Dendroloogiline hinnang on esitatud arvestades avalikus ruumis kasvava kõrghaljastusele esitatavate nõuetega- puu tervislik seisund, puu halvast tervislikust seisundist tulenev võimalik ohtlikkus avalikulule ruumile, dekoratiivsus, võimalik hooldusvajadus (tüvede hooldus, kuivavate ja kuivanud okste likvideerimine, nähtavuse tagamine, liiklusele ohtlike puude kõrvaldamine). Hoonete ja parklate läheduses on arvestatud võimaliku ohuga hoonetele või muule materiaalsele varale.

Kõrghaljastuse sanitaarse seisundi hindamise aluseks on võetud käesoleva töö punktis 3. kirjeldatud meetodika.

Antud dendro hinnangus antakse hinnang kõrghaljastuse sanitaarsele seisundile ja sellest tulenevalt on lisas 1 antud konkreetsete hooldusjuhised iga isendi kohta.

Samuti sisaldab töö raieplaani konkreetsete tööde teostamiseks. Lõplik raieplan arvestab lisaks sanitaarsest seisundist tulenevatele raiemahtudele ka maa-alale koostatava haljastuse eelprojekti lahendusest tulenevaid raiemahtusid.

Antud dendro hinnang sisaldab dendroloogilise hinnangu üldosa, dendroloogilise hinnangu tabelit ja geovalusel paiknevat dendroloogilise hinnangu joonist ja raie- ja hooldusplaani.

Tööde teostamisel toimusid välised hindamistööd juulis 2019 a. Hindamistööd on teostanud Katrin ja Sven Valler OÜ-st Viru Haljastus.

2. Takseerala kirjeldus

2.1 Asukoht

Takseerala asub Väike Maarja alevikus Pikk tn 1,2,3 ja 4 kinnistutel ning Georg Lurichi pargialal.

Takseerala jaguneb neljaks alaks.

Esimene, 17 700 m² suurune ala, haarab J.Liivi parki ja asub alljärgnevatel kinnistutel: Pikk tn. 1 (92702:002:1990), Pikk tn. 1A (92702:002:0140), Pikk tn. 3 (92702:002: 1840), Aia tn. lõik 1 (92702:002:0237) ja Rakvere- Väike Maarja- Vägeva mnt. (90702:002:2490).

Teine, 600 m² suurune ala, hõlmab Väike Maarja gümnaasiumi siseõues olevat haljastust ja asub Pikk tn. 1 (92702:002:1990) kinnistul.

Kolmas, 2600 m² suurune ala, ümbritseb G. Lurichi kivi ja asub alljärgnevatel kinnistutel: Georg Lurichi park (92702:002:0102), Aia tn. 1 (92702:002:0021), Aia tn. lõik 1 (92702:002:0237) ja Rakvere- Väike Maarja- Vägeva mnt. (90702:002:2490).

Neljas, 4000 m² suurune alla, piirneb Väike Maarja seltsimaja ja spordikeskusega ja asub alljärgnevatel kinnistutel: Pikk tn. 2 (92702:002:0111), Pikk tn. 4 (92702:002:0048) ja Rakvere- Väike Maarja- Vägeva mnt. (90702:002:2490).

2.2. Üldisloomustus

Väike Maarja keskus asuv park on kultuurilooliste mälestusmärkide ümber kujundatud roheala. Siin asub J. Liivi monument ja G. Lurichi sünnikohta tähistav mälestuskivi. Samuti on antud parki istutatud kultuuritegelaste pühendatud puid. Väike-Maarja Gümnaasiumi lõpetajate istutatud 2 puud asuvad samuti antud pargialal.

Algselt on parki kujundama asunud peamiselt hariliku pärna, hariliku vahtra, hariliku tamme, läänepärna, arukase, hariliku saare, euroopa lehise ja hariliku jalaka istikute abil. Samuti on ala servas kunagi kasvanud kuusehekk, mille viimased säilinud isendid samuti pargis kasvavad.

Hiljem on parki juurde istutatud muid puuliike. Nõukogude ajal on juurde istutatud okaspuid: torkavad kuused, seederännid, siberi nulud, aga ka lehtpuudest hobukastanit ja poopuud. Et tollane istutus on tehtud tolele ajale omaselt suurte kasvavate puude lähedusse istutatult, siis on torkavate kuuskede, seederännide, hobukastanite ja poopuude võrad kehva valgustingimustest tulenevalt väikese dekoratiivsusega (okaspuud hõredad, laasunud, ühepoolsed, hobukastanid ja poopuud paljutüvelised, pässakad) Samuti leidub pargialal isetekkelisi puid, põhiliselt harilikku vahtrat ja harilikku jalakat. Puistu on liigirikas: seal kasvab 38 eri liiki puid ja põõsaid.

Kohati on olnud istutused väga tihedad ja seetõttu on tekkinud puude allajäämus ja kuivamine. Kindasti on istutus olnud liiga tihe G. Lurichi kivi ümbruses.

Puistu üldine sanitaarne seisund on rahuldav kuni hea.

Puistu suuremaks probleemkohad:

- 1) hariliku pärna kahjustused pärna võrsesurma (*Thyrostroma compactum*) poolt. Tegu on haigustekitajaga *Stigmina compacta*. Tegu on invasiivse seenhaigusega, mis tungib pungadesse, misjärel areneb pungast nõialuua taoline moodustis, mis paraku kuivab kiiresti. Sestap tekkib kahjustatud harilikel pärnadel poolkuiv võra, mis on kuivav just uute, viimaste aastate võrsete osas. Kahjustatud pärnad on väga sageli moondunud, kägeriku kasvukujuga ega suuda moodustada korraliku latva. Puistus on kahjustust esinemas pea kõikidel harilikel pärnadel ja kahjustuse tugevus esineb just tulevatate kolletena neil puudel, mille kasvutingimused on halvemad (tihedam puistuosa, halvemad valgus- ja toitumistingimused). Kahjustuskoldeid esineb enam Liivi ausamba ümbruse puistus. Et pärna võrsesurm kahjustab vaid harilikku pärna, on puistus kasvavad läänepärnad ja suurelehine pärn ilusad ja terved.
- 2) teine aspekt, mis on puistus kasvavate puude tervislikku seisundit tugevalt mõjutanud, on pargialal toimunud kaevetööd – asfaltteede ja sillutiskiviplatside ehitus, trasside paigaldus. Teostatud kaevetööde käigus on rikutud puude juuri ja enam on kahju saanud harilikud tammed, millel on ilmselged kaevetöödest tingitud kuivamistunnused (kuivavad ladvaosad ja suured kuivad harud võras), eriti Liivi ausamba ümbruse puistus.
- 3) Kolmas aspekt, mis on mõjutanud puistus kasvavate puude dekoratiivsust ja tervislikku seisundit, on puude liiga tihe istutus. Need kahjustused avalduvad just noorematel puudel nagu torkavad kuused, seederännid. Eriti tihe istutus on G. Lurichi pargi puudel ja sestap on tegu väga tiheda puistuga, kus puud on muutunud vibalikeks.
- 4) Neljas asjaolu on puistu vanus. Eriti hõlmab see arukaskede kooslust, mis kasvab gümnaasiumi ja maantee vahel. Tegu on võimsate, täisküpsede arukaskedega, millel on enamuses tugevad vanusest tingitud kuivamistunnused. Osadel puudel on ka ohtlik kalle tee poole. Täisküpsed on ka harilikud kuused gümnaasiumi ees Aia tn ääres. Ka euroopa lehise puhul on tegu enamasti täisküpsede puudega, kuid lehise eluiga ja seisukindlus võimaldavad neid säilitada kauem pargis täisküpsena kasvamas. Täisküpsed, tugevate kuivamistunnustega on ka võimsad harilikud saared Lurichi pargi kohal maantee ja kõnnitee vahel.
- 5) Viies probleemkoht on puude kasvu iseärasustest tulenevad probleemkohad. Enamasti on siinjuures tegu hariliku vahtra kasvu omadustest tingitud probleemidega- puu tüvel hargnemiskohtades tekkivad mädanikuga lõhed. Et aja jooksul muutuvad sellised puud varisemisohtlikuks, tuleb võtta vastu raske otsus selliste ohtlike hiiglaste suhtes.

Vastasel juhul võtab otsuse meie eest vastu loodus ise ja puuhiiglane vajub pooleks just siis, kui me seda kõige vähem ootame.

3. Metoodika

Käesolev dendroloogiline hinnang on koostatud Väike Maarja asuva J. Liivi pargi ja seda ümbritsevate aladel kasvava kõrghaljastuse kohta, takseerimisel on kasutatud ka gruppe.

Puistu hindamisel on kirjeldatud parameetrid:

- puu rinnasdiameeter, mõõdetuna cm-tes
- puu vigastused ja kahjustused
- puu perspektiivne ohtlikkus tulenevalt vigastustest või kasvu iseärasustest
- puu dekoratiivsus

Puudel on mõõdetud kõigi üle 6 cm jämeduste puude rinnasdiameeter. Põõsastel rinnadiameetrit ei mõõdetata. Diameetrid on mõõdetud 4 cm täpsusastmega 100 cm täpsusklupiga.

Puu/ põõsa tervisliku seisundi hindamisel on kasutatud alljärgnevat skaalat:

- surnud puu (0) – täiskuiv puu
- kuivav puu (1):
 - üle 2/3 tüvest või juurte läbimõõdust kahjustatud tüvemädanikust
 - koore või kambiumi vigastused üle 2/3 tüve või peajuurte übermõõdust
 - kuivaladvalised või vähemalt 1/3 võra ladvaosast või kuni 2/3 kogu võrast moodustavad kuivanud oksad
 - kahjustatud üle 2/3 lehestikust või okastikust
 - võrsete juurdekasvud puuduvad
- väga tugeva kahjustusega või ohtlik puu (2):
 - tüvi või peajuured kuni 2/3 kahjustatud tüvemädanikust
 - koore või kambiumi vigastused kuni 2/3 übermõõdu ulatuses
 - võras esineb kuivi oksa, kuni 2/3 võrast
 - kahjustatud kuni 2/3 lehestikust
 - võrsete juurdekasv pidurdunud
 - elujõuline, kuid tüve hargnemiskohal lahtise lõhega puu
 - elujõuline, kuid kooslused allajäänud ülikidura võraga puud
- keskmise kahjustusega puu; pargipuuna dekoratiivset väärtust mitteomav puu või puu mis kasvades võib osutuda hiljem ohtlikuks (3)
 - tüvi või peajuured kuni 1/3 ulatuses kahjustatud
 - koore või kambiumi vigastused kuni 1/3 tüve või peajuurte läbimõõdust
 - üksikud kuivad oksad kogu võra ulatuses
 - lehed või okkad väikeste anomaaliatega
 - tüve hargnemiskohtades selgelt eristatavad kinnised lõhed
 - ohtliku kaldega hoonetele või teedele, kuid samas väliselt terve puu
 - allajäänud, moondunud võradega dekoratiivset väärtust mitte omav puu
- nõrga kahjustusega, elujõuline puu (4):

- tüvemädanikku ei esine. Lubatud vähesel määral valedest hooldusvõtetest tulenevaid lokaalseid kahjustusi tüvel.
 - koore või kambiumi vigastused vähem kui 1/5 tüve või peajuurte ümbermõõdust
 - võrsete juurdekasv pole pidurdunud
 - lehed, okkad normaalse suurusega ja värviga
 - okaspuudel kerge vaigujooks tüvel
 - võras esineb vähesel määral kuivi oksti mis on tingitud puistu tihedusest
 - tüve hargnemiskohtades eristatavad tekkivad kinnised lõhed
- kahjustamata, terve puu (5):
- ei esine vigastusi tüvel
 - lehed, okkad normaalsed
 - puude juurdekasvud normaalsed
 - tüvel ei esine hargnemiskohtades lõhesid
 - võra dekoratiivne

Puude kahjustusena on käsitletud kõrvalekaldeid normaalsest puittaimede elutegevusest mis on põhjustatud haigustest, kahjuritest, ebasoodsatest kasvutingimustest või hooldusvigadest. Käesolevas töös on piiratud kahjustuste sekundaarsete tunnuste nimetamisega. Haiguste ja kahjuritite määramiseks on vajalik dendropatoloogiline uuring.

Puu likvideerimine on õigustatud põhjusel kui kahjustus on pöördumatult nõrgendanud puu kasvujõudu mistõttu puu elutegevus on lakanud/lakkamas; kahjustusega puu kujutab endast ohtu pargis liiklevate inimestele; puu ei oma dekoratiivset väärtust, samuti juhul kui puu takistab olulisel määral tervete elujõus puude kasvu.

Väiksemaid kahjustusi esineb valdavalt osal pargipuudest kuid väiksemate kahjustuste ilmnemisel on tihti võimalik puu dekoratiivsust parandada või ohtlikkust vähendada võrahoolduse teel (kuivade okste lõikus, lõheliste harude lõikus jms).

Kahjustusi võib liigitada :

1) ebasoodsatest kasvutingimustest põhjustatud kahjustused

- ebapiisavad valgustingimused- võrade laasumine ja kuivade okste esinemine võras, võra ühepoolsus, viltu kasvamine, allajäämus
- veerežiimi muutused (pinnavesi, põud)
- õhu- ja pinnasesaaste
- külma-ja piksekahjustused (valdavalt lõhed)
- kahjustused mis on iseloomulikud teatud liikidele nende kasvu iseärasuste tõttu (n. harilikul vahtral lõhede teke tüve hargnemiskohtadesse kahvelharude tõttu)
- mehhaanilised kahjustused (juurte läbikaevamine, puu kasvama jätmise asfaldialasse, tehnikaga koore vigastused, naelte löömine puusse, lõiked tüves)
- loomkahjustused (põhiliselt noortel puudel tüvevigastused ja uriinikahjustus)
- ebaõigest hooldusvõtetest tingitud kahjustused (niitekahjustus juurekaelal, valed lõikenurgad tüvel, ebaõige pügamine jms)

Kahjustuse puhul on hinnatud kahjustuse tüüp, asukoht ja ulatus. Valdavalt toodud ka põhjus. Sageli on tegu mitme teguri koosmõjuga.

Tüve hindamisel on hinnatud:

- tüve seisund (mädanike esinemine, koore kahjustused)
- harulisus (lõhed ja nende ohtlikkus),
- deformeerumised (kalded)

Võra hindamisel on hinnatud:

- kuivade okste esinemine võras
- ladvaosa seisund
- võra deformatsioonid (ühepoolsus)
- võra dekoratiivsus

Hindamistulemused kajastuvad dendroloogilise hindamise joonisel ja lisa 1 toodud tabelis (joonis ja lisa 1 tabelid on koos vaadeldavad).

4. Liigiline koosseis

Kokku on hinnatud 331 isendit või gruppi 38 liigist. Alljärgnevas tabelis on toodud 33 liigi andmed ja osakaal protsentides. Gümnaasiumi siseõues (ala nr.2) kasvavad lisaks 5 liigi isendid, mis hinnati istutusaladena. Gümnaasiumi siseõues kasvavad rootsi e. dammeri tuhkpuu (*Cotoneaster dammeri*) vorm Echiniformis; võnk-pärgenelas (*Stephanandra incisa*) vorm Crispa; harilik jugapuu (*Taxus baccata*) vorm Summergold; mikrobiota (*Microbiota decussata*) ja hariliku kuuse (*Picea abies*) vorm Luua.

Tabel 1. Puistu liigiline koosseis

nr.	Liigi lühend	liik eesti keeles	liik ladina keeles	arv tk.	Osakaal %
1.	Pä	harilik pärn	<i>Tilia cordata</i>	68	21,25
2.	Va	harilik vaher	<i>Acer platanoides</i>	63	19,65
3.	KsA	arukask	<i>Betula pendula</i>	39	11,78
4.	Ja	harilik jalakas	<i>Ulmus glabra</i>	29	8,76
5.	Ta	harilik tamm	<i>Quercus robur</i>	27	8,16
6.	Sa	harilik saar	<i>Fraxinus excelsior</i>	23	6,95
7.	PäL	läänepärn	<i>Tilia x vulgaris</i>	11	3,32
8.	Si	harilik sirel	<i>Syringa vulgaris</i>	10	3,02
9.	LhE	euroopa lehis	<i>Larix decidua</i>	8	2,41
10.	Ku	harilik kuusk	<i>Picea abies</i>	7	2,1
11.	MäS	siberi seedermand	<i>Pinus cembra</i>	4	1,2
12.	Pi	harilik pihlakas	<i>Sorbus aucuparia</i>	4	1,2
13.	El	harilik elupuu	<i>Thuja occidentalis</i>	4	1,2
14.	KuT	torkav kuusk	<i>Picea pungens</i>	3	0,9
15.	Hk	harilik hobukastan	<i>Aesculus hippocastanum</i>	3	0,9
16.	NuS	siberi nulg	<i>Abies sibirica</i>	3	0,9
17.	Po	Pooppuu	<i>Sorbus intermedia</i>	2	0,6
18.	Ko	siberi kontpuu	<i>Cornus alba</i>	2	0,6
19.	Tm	harilik toomingas	<i>Padus avium</i>	2	0,6
20.	LdjV	villane lodjapuu	<i>Viburnum lantana</i>	2	0,6

21.	PiS	sahhalini pihlakas 'Dodong'	<i>Sorbus commixta</i>	2	0,6
22.	NuK	korea nulg	<i>Abies koreana</i>	1	0,3
23.	KkTb	thunbergi kukerpuu 'Atropurpurea'	<i>Berberis thunbergii</i>	1	0,3
24.	NuE	euroopa nulg	<i>Abies alba</i>	1	0,3
25.	Lä	suur läätspuu	<i>Caragana arborescens</i>	1	0,3
26.	Eb	harilik ebatsuuga	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	1	0,3
27.	Pp	berliini pappel	<i>Populus x berolinensis</i>	1	0,3
28.	PäS	suurelehine pärn	<i>Tilia platyphyllos</i>	1	0,3
29.	Mä	harilik mänd	<i>Pinus sylvestris</i>	1	0,3
30.	TuL	läikiv tuhkpuu	<i>Cotoneaster lucidus</i>	1	0,3
31.	KuV	valge kuusk	<i>Picea glauca</i>	1	0,3
32.	Ej	harilik ebajasmiin	<i>Philadelphus coronarius</i>	1	0,3
33.	Pö	Harilik pöök 'Purpurea'	<i>Fagus sylvatica</i>	1	0,3

5. Sanitaarne seisukord

Hinnatava ala sanitaarne seisund on üldiselt rahuldav kuni hea. Hindeklassi 5 ja 4 (kahjustamata või nõrga kahjustusega) puud on kokku 165 tk ehk ca 50% isenditest.

Hindeklassi 0-2 (surnud, kuivavad või tugeva kahjustusega, ohtlikud puud) kuuluvaid puud on kokku 98 tk ehk ca 29 % isenditest).

- 1) Raide esimene etapp ehk esmane sanitaarraie. Raide teostamise vajadus tuleneb puude halvast tervislikust seisundist, nende ohtlikkuse astmest või puudevast dekoratiivsest väärtusest. Kokku on vaja teostada 48 puu ja 1 vabakujulise võsastunud heki raie.

Esimese etapi raidesse hinnatud puudest:

- hindeklassi 0 (surnud puu) kuulub 1 puu;
- hindeklassi 1 (kuivav puu) kuuluvaid puud on 16 tk;
- hindeklassi 2 (väga tugeva kahjustusega või ohtlik puu) kuuluvaid puud ja hekke on 21 tk.

Esmase sanitaarraide teostamine on möödapääsmatu ja mõne puu korral ka kiireloomuline. Raie tuleb teostada, olenemata sellest, kas planeeritud haljastusprojekti asutakse teostama või mitte. Raidega puhastatakse pargiala väärtusetutest, kuivavatest, kasvujõu minetanud puudest ja esmaselt ohtlikuks muutunud puudest.

- 2) Raide teine etapp ehk haljastusprojektijärgne raie. Raide teostamise vajadus tuleneb puude perspektiivisest pargialal säilitamisel (väheväärtuslik, dekoratiivsust mitte omav), nende perspektiivsest ohtlikkuse astest (hinnatuna 10-20 aasta perspektiivi) või vanusest tingitult (täisküps, ilmsete kuivamistunnustega). Lisa 1 sisaldab endas soovitusi projekteerijale. Nende puude raie ei ole esmaselt vajalik, kuid pargiala uuendamise käigus on need mõistlik nende perspektiivisest tõttu välja vahetada uue kõrghaljastuse vastu, mis tagab puistu jätkusuutlikkuse. Soovitus tuleneb nende puude perspektiivisest (tervislik seisund, ohtlikuks muutumine, dekoratiivsus) puistus kasvamisel lähima paarikümne aasta lõikes vaadatuna.

Soovituslikult on teise etapi raidesse hinnatud puudest:

- hindeklassi 2 (väga tugeva kahjustusega või ohtlik puu) kuuluvaid puid on 41 tk;

-hindeklassi 3 (tugeva kahjustusega puu) kuuluvaid puid on 11 tk;

Lisanduvad projektijärgsed raiemahud selguvad haljastusprojekti raames

- 3) Säilitatavale puistule on vajalik teha hoolduslõikused, valdavalt kuivade okste eemaldamine võrast. Kuna puistule on tehtud viimase paarikümne aasta jooksul ka hoolduslõikusi, ei ole seisukord selles osas väga kiiret sekkumist nõudev, pigem on tegu üksikute suuremate või suurema hulga väiksemate kuivade okstega võras. Hoolduslõikus tagab puistu säilimise veel pikkadeks aastateks, samuti on see ohutuse eelduseks pargiala kasutamisel.

Tabel. 2. Puistu sanitaarne seisund

Hinne	arv	osakaal %
4	121	36,55
3	70	21,15
2	68	20,54
5	44	13,29
1	27	8,16
0	1	0,31

6. Juhised hooldusraideks.

- Oksa eemaldades on vaja säästa oksakraed. Lõige tuleb teha oksakrae pealt seda vigastamata ja ilma sisselõigeteta, et oleks tagatud kalluskoe tellimine lõikekohale.
- Kuiva oksa eemaldamisel peab oksakrae jääma terveks.
- Ühte oksa tuleb teise küljest eemaldada üksnes hargnemiskohast. Vältida tuleb pikki tüükaid.
- Oksa eemaldamisel tuleb vältida puule tekitatavaid täiendavaid vigastusi (rebendid, sisselõiked, oksamurrud, tüvevigastused).
- Kui on võimalik, siis tuleks eelistada mitu väikest lõiget ühele suurele.
- Võrast tuleb eemaldada kuivanud oksad.
- Võrast oksamassi vähendamisel tuleb jälgida, et võra tasakaal säiliks ning samuti elutegevuseks ülioluline tasakaal lehestiku ja juurestiku vahel.
- Hoolduse käigus tuleb jälgida, et likvideeritud saaksid liiklusele või majadele ohtlikud (kaldega teele või majadele, murdumisohtlikud ja madalad, autosid riivavad) oksad.
- Vältima peab puude tulbastamist ja liinialuste puude kõndistamist.
- Tuleb tagada enda, abiliste, juhuslike möödakäijate elu ja tervise ning ümbritseva vara säilimine.
- Tagada raie- ja koristustööde ajal liikluskorraldus teetsoonis (teavitavate märkide paigaldus).

7. Kokkuvõte, soovitused.

Kohalik omavalitsus kinnistute omanikuna on võtnud ette tänuväärse töö pargiala uuendamiseks.

Pikk 1,2,3,4 kinnistud ja Lurichi park annavad suures osas ilme Väike-Maarja alevikule, kuna paiknevad keskuses pikalt asulat läbiva Rakvere-Vägeva maantee ääres. Pargiala on väga intensiivselt kasutatav: läheduses paikneb keskus, kauplused, gümnaasium, seltsimaja, elamud. Nagu kõik siin maailmas, on ka puudele antud aeg kasvamiseks ja hääbumiseks, ehk siis tsiteerides tuntud kuningat- „aeg istutada ja aeg istutatut katkuda“. Istutamissoov on kohalikul rahval tugev, sest istutatud on palju uusi puid kultuuritegelaste poolt ja ka gümnaasiumilõpetajad on käe valgeks saanud. Paraku on tõsiasi see, et noortele puudele napib vanade hiiglaste all kasvades toitu, valgust, ruumi- täpselt, nagu inimühiskonnaski. Sestap oli mõistlik võtta ja hinnata ära kasvav kõrghaljastus. Jätta siis alles väärtuslik, mis püsib veel pikki aastakümneid ja raiuda välja puud, mis oma tervisliku seisundi või dekoratiivse väärtuse tõttu ei lisa pargialale väärtust. Sellise mõtestatud sanitaarraide tulemusena paranevad alal säilitatavate puude kasvutingimused- valgustingimused, toitainete omastamine ja jääb ruumi säilitatavatel puudel oma võra laiusesse ajada. Samuti jääb ruumi uue kõrghaljastuse rajamiseks, et oleks ka järgmistel põlvkondadel võimalik kena pargiala nautida.

Heas ja väga heas seisus ehk siis hindele 4 ja 5 hinnatud puud on puistus ca 50% ehk pooled ja see on väga hea tulemus, mis näitab, et parki on seni hästi hooldatud. Käesoleva töö raames oleme andnud raidesoovitused ja selle alusel soovitame esmaselt välja raiuda 48 puud: 0 ja 1 hindeklassi kuuluvad puud (surnud ja kuivavad puud) ning osaliselt 2 hindeklassi kuuluvad puud (väga tugeva kahjustusega või ohtlikud puud).

Soovituslikult on märgitud raiemahud, mida võiks arvesse võtta projekteerija alade planeerimisel ja seda käsitleme siis teise etapi raidena. Kui projekteerija otsustab need puud siiski säilitada, tuleks selliste puude seisundit jooksvalt jälgida, et tagada pargiala ohutus.

Hinnanguliselt vajaks kõrghaljastus enam uuendamist gümnaasiumi esisel ja sellega piirneval alal, seltsimaja ees, mudelhalli ees ja soovitame uuendada ka puiestee, mis kulgeb Rakvere-Vägeva maantee ja kõnnitee vahel alates muuseumist kuni Lurichi pargiala lõpuni. Kõnealuse puiestee alale soovitame kasvama jätta 5 ja 4 hindeklassi võimsad põlispuud (1 harilik tamm ja 2 pärna).

Liivi ausamba ümbruse haljastus on valdavalt heas seisus ja välja võtmist vajavad vaid üksikud puud. Üks kord ja korralikult tuleks tegeleda pärna võrsesurma poolt kahjustatud pärnadega, mis on kaotanud oma dekoratiivsuse.

Lurichi parki on puud omal ajal istutatud väge heldekäeliselt ja arvestamata on jäetud asjaolu, et puud vajavad kasvaks ruumi. Projekti käigus võiks selle tihnikuga üht-teist uuenduslikku ette võtta.

Kui rääkida uuest haljastusest, mida parki istutada, siis soovitame tuua parki enam okaspuid, sest praegune pargiala on valdavalt lehtpuudest koosnev. Okaspuud ilmestavad parki talvisel perioodil. Okaspuud võiks kasutada ka näiteks madalakasvuliste istutusala loomisel. Kindlasti tuleks tuua pargialale ka juurde põõsastikku, mis võiks värvi anda varakevadest hilissügiseni. Hoonete lähiümbruses võiks mõelda kitsamavõraliste vormpuude kasutamise peale, et puud kasvades ei hakkaks varjama valgust akendes.

Uus rajatav puiestee Rakvere-Vägeva maantee ääres võiks siiski olla mitte väga erinev ümbritsevast pargialast. Kindlasti tuleb vältida laia võraga puude kasutamist, mis hakkavad kasvades segama liiklust. Samuti ei saa kasutatav liik olla liiga madala kasvuga, mis looks kontrasti võimsate pargipuude ja uue puiestee vahele. Ühe variandina soovitame kasutada läiklehist pärna, mis ei haigestu pärna võrsesurma ja on oma võra kasvult pärnadest üks väiksemaid ja kompaktsmaid. Samuti moodustab läiklehine pärn juba varases kasvueas hulgaliselt õiepungi, mis levitavad õitseajal meeldivat aroomi kogu ümbruskonnas.